

Мр Срђан Огњановић

ВОЈИН ДАЈОВИЋ – ОСНИВАЧ МАТЕМАТИЧКЕ ГИМНАЗИЈЕ

Професор Војин Дајовић био је велики визионар и сјајан организатор. Његов допринос афирмацији математике је немерљив. Тешко је наћи пример да је неко учинио за наставу математике у Србији више од њега. Пре свега Математички факултет и Друштво математичара дугују неизмерну захвалност професору Дајовићу. Такође, слободно се може рећи да Математичка гимназија не би постојала да није било његове иницијативе и напора. Поносни смо што и данас радимо у Гимназији пратећи његове изворне идеје и замисли.

Године 1962, године у Савезном одбору за просвету (Скупштине тадашње ФНРЈ) професор Дајовић је у свом реферату истакао повећану улогу и значај математике и потребу да се посвети пажња развоју научног подмлатка на подручју математике. Такође је предложио да се отворе посебне математичке школе. На путу од идеје до формирања Математичке гимназије у Београду било је безброј тешкоћа и препрека. Нарочито је сметао елитистички концепт школе који је одударао од тада доминантног принципа просечности. Када је формирана комисија за писање елабората о отварању Математичке гимназије, њен председник постаје Војин Дајовић. (Остали чланови су били: Ранко Радовановић, директор Просветно-педагошког завода; Никола Вученов, директор Републичког завода за уџбенике; Милан Распоповић, професор физике; Радован Матовић, правник; Бранка Вукчевић, финансијски стручњак и Бранка Мојсовић, професор биологије.) Коришћена су светска искуства у раду са обдареним ученицима, пре свега искуства специјализоване школе „Колмогоров“, која је основана 1963. године при Универзитету Ломоносов у Москви. Професори Војин Дајовић и Душан Аднађевић су и путовали у Москву на разговоре са славним математичарем Колмогоровом и његовим сарадницима. Између осталог, комисија је израдила План и Програм рада полазећи од природно-математичког смера гимназије. Аутори програма за математику су били Војин Дајовић и његова супруга Милица Илић-Дајовић. Осим што је настава математике осавремењена, употпуњена и продубљена, уведени су елементи нумеричке математике, математичке логике, програмирања и разних примена математике. Оно што је било на почетку и данас је карактеристично за Математичку гимназију: пријемни испит, посебни планови и програми, одабир талентованих наставника, сарадња са Универзитетом, одељења од по 20 ученика.

У свом чланку „О оснивању Математичке гимназије“ објављеном 1991. године поводом прославе 25-тогодишњице оснивања школе [1] професор Дајовић је написао: „Водило се рачуна да ученик не схвати математику само као формално-логички систем, већ и као средство спознаје света и метода решавања проблема других наука. Где год је било могуће, негована је интуиција, што омогућава да се лакше налази правилан однос између подизања нивоа апстрактности градива и развијања логичког расуђивања на једној страни и развијања способности и интересовања да се стечено знање примењује на другој.“

Скупштина града Београда је 23. маја 1966. године објавила у Службеном листу града Београда Одлуку о оснивању Математичке гимназије. У школској 1966/67 години Гимназија је била подстанар на другом спрату зграде у Улици Народног фронта 37, Задужбини Ристе и Персе Миленковић, а наредне школске године Основна школа „Змај Јован Јовановић“ се иселила и Математичкој гимназији је припала читава зграда. Почетак прве школске године је каснио због недовољног броја ученика, тако да је први радни дан био 19. септембар 1966. године. Тада је у три одељења другог разреда уписано 55 ученика, од којих је 11 било из унутрашњости, смештених у ђачким домовима. У школи су била само три стално запослена наставника, секретар, домар и две чистачице. Шездесетих година информације нису биле лако доступне, посебно што се тадашње новине, радио и телевизијске станице нису интересовале за овако једну специјалну школу, па се о Математичкој гимназији није много знало. Међу тадашњим ђацима београдских школа причало се да тамо иду „посебни ученици“ и да, што је у то време био преседан, дечаци могу да имају дугу косу. Лично сам се уверио да није било тачно ни једно ни друго. Претпостављам да је због тога што је професор Дајовић био раноранилац, настава почињала свако јутро у 7.15, радило се шест дана у недељи, тада је у свим школама и субота била радни дан. Обавезно је било да прва два часа буду часови математике. У почетку је било и проблема са салом за физичко, па су ученици одлазили на часове аутобусом у Спортски центар у Кошутњаку. Тамо је суботом поподне одржавана и обавезна настава пливања.

Почеци Математичке гимназије обиловали су разни тешкоћама и неразумеванима. Често се као анегдота препричава догађај описан и у књизи „Визионарством ка врху“ Милоја Ракочевића [2]: „Приликом једног инспекцијског прегледа установљено је да професор др Војин Дајовић нема положен стручни (државни) испит и да због тога не може да изводи наставу у Математичкој гимназији. У почетку је директор Распоповић помислио да је то инспекторова шала. Али после написаног и потписаног решења за вођење прекршајног поступка против школе Распоповић је схватио да је ђаво однео шалу. Разговори и убеђивања у Скретаријату за рад и радне односе и у просветној инспекцији града Београда трајали су дуже од недељу дана. На крају је ипак дозвољено професору Дајовићу да буде наставник у Математичкој гимназији.“ Инспектор није желео да прихвати да су се управо код професора Дајовића у то време полагали стручни испити на Математичком факултету.

Професор Дајовић је веома много пажње посвећивао избору наставника, на-

рочито за математичке предмете. Трудио се да већина младих асистената са Математичког факултета бар неко време раде и у Гимназији, као спољни сарадници. Идеја је била да се из тог рада добије корист и за школу, али и за наставнике јер стичу искуства која се нигде другде не могу добити. Војин Дајовић, његова супруга Милица и њихов син Слободан годинама су држали наставу у школи волонтерски, без икакве накнаде. Војин је држао часове Анализе са алгебром све до 1978. године. Водио је и састанке Актива математичара мада формално није био председник. Како сам, од када сам постао наставник, присуствовао тим састанцима, могу да посведочим да су били кратки и садржајни. У тренутку када је осетио да је школа „стала на своје ноге“, повукао се и препустио својим наследницима да наставе рад.

Како је професор Дајовић лично позивао све наставнике математике, значајно је да се наведе списак тих наставника од 1966. до 1978. године: Душан Аднађевић, Михаил Арсеновић, Бранка Алимпић, Мирослав Ашић, Милан Божић, Јулијана Вукадиновић, Јован Вукмировић, Ђорђе Вукомановић, Душан Георгијевић, Стеван Грујић, Војин Дајовић, Милица Илић-Дајовић, Слободан Дајовић, Ђорђе Дугошија, Бранка Ђерасимовић, Ариф Золић, Владимир Јанковић, Мирко Јанц, Весна Јевремовић, Мирољуб Јевтић, Бошко Јовановић, Живота Јоксимовић, Зоран Каделбург, Вера Ковачевић, Милан Којић, Драгослав Љубић, Јован Малишић, Миодраг Матељевић, Лазар Милин, Светозар Милић, Боривој Михајловић, Павле Младеновић, Павле Миличић, Радивоје Милошевић, Бранислав Мирковић, Владимир Мићић, Мила Мршевић, Слободан Нешић, Миољуб Никић, Милутин Обрадовић, Срђан Огњановић, Константин Орлов, Славиша Преша, Љубомир Протић, Наташа Радоњић-Божовић, Мирослава Стојановић, Стеван Стојановић, Душан Стојшић, Душан Тошић, Енес Удовичић, Лука Филиповић, Љубомир Чукић, Шандор Шереш.

„За нематематичке предмете (осим физике и астрономије) изабрани су наставници код којих су ученици те предмете савлађивали на часу, како би своје слободно време претежно посвећивали савладавању математике“ (из чланка [1] професора Војина Дајовића).

Иако такмичења нису никада била најзначајнији циљ Гимназије, увек им је придавана велика важност. Први олимпијци су 1968. године на десетој Међународној математичкој олимпијади у Москви били Зоран Каделбург и Славко Симић.

Значајан догађај везан је за 1969. годину. Тада се у Гимназију уводи програмерски смер, нешто потпуно ново за тадашњу Југославију. Већ 1971. године основан је Рачунарски центар. На кредит је купљен рачунар LITON 32, а у Рачунарском центру радили су првенствено ученици.

Школске 1975/76 године проширен је други спрат зграде и по први пут уписан први разред. Тако је Гимназија постала потпуна, четвороразредна.

Године 1977, фронтално, на брзину и без темељне анализе спроведена је тзв. Шуварева реформа и Математичка гимназија је била принуђена да се уклопи у „усмерено образовање“. Број ученика у одељењу повећан је на 34, чак и до 40. Укинут је пријемни ипит, такође и сарадња са Универзитетом. Због повећаног

броја ученика и одељења прешло се на рад у две смене. Требало је да прође 11 година да би се покренули напори за обнову школе. Тада је формирана комисија у саставу Владимир Мићић, Љубомир Протић, Зоран Каделбург и Срђан Огњановић (све ученици професора Дајовића!) која је отпочела борбу против просветне бирократије. После много напора, 1989. године уписана је прва генерација нове Математичке гимназије. План и програм, уз незнатне измене, био је исти као и пре увођења средњег усмереног образовања.

Математичка гимназија увек је предњачила у иновацијама у раду са младим талентима. Заједно са Друштвом математичара Србије, предложила је да се Гимназији придруже и обдарени ученици седмог и осмог разреда основне школе. Тако је 2004. године Математичка гимназија прерасла у шестогодишњу школу. Школски простор поново је постао тесан и 2009. године дозидан је и трећи спрат на згради Гимназије. То је омогућило и повратак на једносменски рад.

Успеси ученика на такмичењима су све већи. На међународним олимпијадама из математике, физике, информатике и астрономије ученици гимназије освојили су преко 400 медаља. Школа је награђивана бројним наградама, од којих су најзначајније Награда „Доситеј Обрадовић“ и Награда „Вук Караџић“ за изузетне резултате постигнуте у области образовања и васпитања, Светосавска награда, Награда европског покрета у Србији за допринос Европи. Идеја о раду са талентованим младим математичарима се ширила. Математичка гимназија је била иницијатор отварања одељења за обдарене математичаре у гимназијама у Новом Саду, Нишу, Крагујевцу, Ваљеву, Краљеву, Сенти.

У досадашњем периоду Математичку гимназију завршило је готово седам хиљада ученика. Неки од њих су сада професори на Београдском универзитету, али и на другим универзитима широм света. Многи су остварили престижне научне каријере, сматра се да је Школа дала преко 500 доктора наука. Други су успешни у раду у великим светским компанијама, али и у бројним рачунарским центрима и институтима. Бројни наши ученици постали су и професори у Математичкој гимназији. Наши садашњи и бивши професори су аутори многобројних уџбеника и збирки задатака, предавачи на семинарима за стручно усавршавање наставника и чланови комисија Министарства просвете за израду нових планова и програма. Може се закључити да се, осим поноса и задовољства што су очувале изворне вредности и идеје, а преброђени највећи проблеми и препреке, у Математичкој гимназији осећа да је будућност у даљем развоју и унапређивању уз још веће ослањање на научна и технолошка достигнућа трећег миленијума.

ЛИТЕРАТУРА

1. В. Дајовић, *О оснивању Математичке гимназије*, Монографија „25 година Математичке гимназије“, Београд, 1991.
2. М. Ракочевић, *Визионарством ка врху*, Завод за уџбенике, Београд, 2012.
3. *Четрдесет година Математичке гимназије у Београду 1966–2006*, Математичка гимназија, Београд, 2006.

Математичка гимназија, Београд

E-mail: srdjan@mg.edu.rs